

Totta kai normien rikkominenkin kuuluu nuoruuteen

PERTTI HEMÄNUS

Venla Salmen väitöskirjalla on hyvä nimi; se saattaa haastaa lukemaan itse opuksen. Jos lukija on yhtään aikansa tasalla, hän myös muistaa, että ylivoimaisesti eniten rikoksia ja myös pahimpia rikoksia tekevät Suomesakin keski-ikäiset miehet.

Miksi sitten nuorten pikkurikoksia eli Salmen käsitteistössä normirikkomuksia tutkitaan? Ehkä siitä pelosta, että nykyinen nuori sukupolvi vartuttuaan onkin pahin kaikista. Kaikkina aikoina kai vanhempi väestö on tuntenut tuota pelkoa – ja useimmiten turhaan.

Salmi on listannut normirikkomuksia välittämättä juuri rikoslaista, mihin on perusteensa. Laissa kiellettyjä tekoja ovat esimerkiksi varastamiset (kaupasta, koulusta ja ehkä jopa kotoa?), kun taas tekoihin, joita laki ei tunne, kuuluvat vaikkapa kiusaaminen, luvaton poissaolo koulusta ja kotoa karkaaminen. Normirikkomuksia on Salmen kirjassa sivulla 78 kaikkiaan 14. Pojat tekevät noita ”rikoksia” tuntuvasti enemmän kuin tytöt. Vain kaksi tekoa on poikkeuksia: tytöt syyllistyvät hieman enemmän kotoa varastamiseen ja sieltä karkaamiseen.

Lukija huomaa minun vähäntelevän näitä tekoja. Teen sen tietoisesti ja myös siksi, että julkisuus on toisinaan armoton noita rikkomuksia kohtaan. Tuoreen esimerkin mukaan suomalainen suurlehti paheksuu voimakkaasti sitä, että kadotettuaan jotakin moni nuori ja myös vanhempi liioittelee ka-

dottamaansa suuremman korvauksen toivossa. Kuka on kiinnostunut siitä, että vakuutusyhtiöt saattavat esimerkiksi loukkaantumistapauksessa maksaa asianomaiselle yhden vuoden ajan ja lopettaa suoritukset siihen väittäen, että hänen sairautensa jatko onkin jonkin ”muun synn” aiheuttama?

Ehkä kiintoisin kohta koko Salmen kirjassa on se, jossa hän kuvaa normien rikkomisen neutralisaatiota. Yksi tapa on vastuun kieltäminen; esimerkiksi huonot kotiolot tai humalatila johtavat vastuun teosta tekijän ulkopuolelle. Toinen mahdollisuus on vahingon kieltäminen; esimerkiksi henkilöllä, jonka omaisuutta tuhottiin, on varaa korjata vahingot, ja auton varastaminen onkin tosiasiaa lainaamista. Kolmas vaihtoehto on uhrin kieltäminen; hän toimii kuin Robin Hood eli puolustaa oikeutta laillista vääryyttä vastaan, joten teosta vahinkoa kärsinyt on ansainnut sen. Neljäs tyyli on tuomitsijoiden tuomitseminen; poliisi on korruptoitunut ja opettaja suosii epäreilusti joitakin oppilaita. Viides oivallus on vetoaminen korkeampiin periaatteisiin; tekijä on tehnyt tekonsa jengin, kaveripiirin tai perheen vuoksi.

Lukija saattaa nyt arvella, että hyväksyn täysin nuorten normirikkomukset, etenkin kun tutkittu, henkilöllisyytensä salassa pitäneet pojat ja tytöt ovat olleet vasta 12–13-vuotiaita. Yritän täsmentää kantaani sen verran, että en ”varsinaisesti” hyväksy

Venla Salmi
Varhaisnuorten normirikkomukset – ongelma vai osa nuoruutta?
Helsinkiläisten 12–13-vuotiaiden kielletyn ja rikollisen toiminnan laajuus, piirteitä ja merkityksiä
Julkaisuja 40
Nuorisotutkimusverkosto ja Nuorisotutkimusseura, 2004
258 s.

noita tekoja, mutta en myöskään kuvittele, että useimmat niiden tekijät olisivat kasvamassa esimerkiksi ammattirikollisiksi. Normirikkomuksia on varmaan tehty aina ja tullaan tekemään jatkossakin, ja joissakin tapauksissa varhaisnuorten on itse korjattava aiheuttamansa vahinko. Tämä on kuitenkin vain asian toinen puoli.

Rajojen rikkomista käytetään usein ennusteena. Jos aikuiset sallivat esimerkiksi nuorten alkoholin käytön, seuraako siitä yhä rankempi juominen? Ehkä, mutta ei suinkaan välttämättä. Rankkaa juomista saattavat harastaa vähäsen aikuistuttuaan ne henkilöt, joiden koti oli täysin raitis ja normit ankarat. Kokeiltuaan aikansa he rauhoittuvat.

Ja vielä on jäljellä Venla Salmen hyvä kysymys: ovatko normirikkomukset osa nuoruutta? No sitähan ne ovat ilman muuta; jokainen uusi sukupolvi koettelee aiemman sukupolven aset-

tamia rajoja ja se on aikuisväestön – rankaisee se nuoria tai ei – jotenkin kestettävä.

Minulla on pari muistikuvaa kouluvuosistani. Keskikoulussa olin laiskahko, mutta niin ylikiltti, että en varmasti rikkonut koskaan yhtään ainoaa normia

vastaan. Lukiossa uskalsin pari kertaa vastata opettajalle hävyttömästi ja jälkimmäisessä tapauksessa sain jälki-istuntoa. Lisäksi olin mukana iltaoperaatiossa. Salon silloisen kauppalan kuraisilla kaduilla me pojat järjestyimme niin, että ohikulkijat

eivät nähneet, mitä ringin keskellä tapahtui. Luokan rohkein poika heitti vetensä kadulle.

Mikä tästä norminrikkajasta tuli sittemmin? Ensin pastori, sitten rovasti.

Urheilu ja yhteiskunta – veljekset kuin ilvekset

TUOMAS ZACHEUS

Urheilun ja yhteiskunnan suhdetta ovat brittiläiset liikuntasosiologit pohtineet peräti kahden kirjan voimin. ”Sport Worlds” ilmestyi vuonna 2002 ja ”Sport and Society” vuotta myöhemmin. Kun molemmat teokset käsittelevät pitkälti samoja teemoja ja kun ”Sport Worlds” ykköskirjoittaja Joseph Maguire ja ”Sport and Society” toimittanut Barrie Houlihan vieläpä työskentelevät samassa yliopistossa, voidaan kysyä, miksi yksi kirja ei riittänyt? ”Sport and Society” ei nimittäin tuo juuri mitään uutta ”Sport Worlds”iin.

Molempien kirjojen pääväittämänä voidaan pitää seuraavaa lausetta: urheilukulttuuri kuvaa aina jollain tavoin sitä laajempaa yhteiskuntaa, jonka osa se on. Esimerkiksi amerikkalainen jalkapallo ilmentää useita amerikkalaisen elämän muotoja. Yhdysvaltojen rasismi, kapitalismi vallitsevana taloudellisena eetosena, amerikkalainen unelma ja jopa syömätavat amerikkalaisen jalkapallon katsomossa voidaan

nähdä amerikkalaisen yhteiskunnan heijastajina. Laajemmin sanottuna: jos nykypäivän urheilumaailma on äärimmäisen kaupallistunut, se heijastaa sitä, kuinka äärimmäisen kaupallistunut nykypäivän maailma on. Urheilun piiristä voimme löytää samoja piirteitä kuin yhteiskunnasta yleensä. Jalkapallon suosio Britanniassa, sumopainin Japanissa, nyrkkeilyn Kuubassa tai australialaisen jalkapallon Australiassa ilmentävät niitä kulttuurisia merkityksiä, joita näillä lajeilla on tietynä tyyppisessä yhteiskunnassa. Toisaalta myös sellaista sortoa, jota löytyy muualta yhteiskunnasta, löytyy myös urheilun piiristä. Urheilu ja yhteiskunta ovat nykyään sidoksissa toisiinsa erittäin vahvalla tavalla. Koskaan aiemmin liikunnan harjoittaminen ei ole ollut yhtä voimakkaasti sidoksissa hyödyn tavoitteluun, uran rakentamiseen, kansallisuusaatteen ja henkilökohtaiseen terveydentilaan kuin nyt.

Molemmat kirjat ovat yhtä mieltä siitä, että urheilun kuva

Joseph Maguire &
Grant Jarvie & Louise
Mansfield & Joe Bardley
Sport Worlds
A Sociological
Perspective
Human Kinetics, 2002
242 s.

Barrie Houlihan (ed.)
Sport & Society
A Student Introduction
London, Thousand Oaks,
New Delhi: Sage
Publications, 2003
379 s.

on muuttunut erityisesti parinkymmenen viime vuoden aikana. Sen merkitys ja näkyvyys ovat kasvaneet selvästi. Perinteiset urheilun ihanteet, kuten amatööriys, tasa-arvo ja rehti kamppailu, ovat enää muisto vain ja nykyään lähes kaikki nykypäivän urheilussa ja erityisesti huippu-urheilussa toimii kaupallisuuden ehdoilla. Urheilu on muuttunut bisnekseksi. Suurten